

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НІЦШЕ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ

Актуальність теми: Проблема сенсу життя та цінностей людини завжди турбували суспільство та була вічною світоглядною проблемою. Саме філософія допомагає людині вирішувати проблеми її буття, обґрунтовує пріоритетні цінності в житті суспільства, визначає прийнятні, нестандартні, нетрадиційні шляхи й способи досягнення цих цінностей. **Предметом дослідження** виступає критична рефлексія Ф. Ніцше щодо сутності і ролі феномену сенсу життя у людській життєдіяльності

Метою і завданням дослідження є системний аналіз сутності сенсу життя як проблеми у філософії Ф. Ніцше, що зумовило низку завдань дослідження:

- проаналізувати причини виникнення нігілістичного ставлення до життя у філософії Ф. Ніцше;
- розкрити причини негативного ставлення Ф. Ніцше до класичного трактування сенсу життя;
- виявити особливості заперечення Ф. Ніцше бачення сенсу життя у традиціях християнства.

Виклад матеріалу. З сукупності поглядів різних людей формуються певні загальноприйняті цінності суспільства, які стають еталоном, прикладом поведінки. З впливом різних факторів вони можуть видозмінюватися, переорієнтовуватися, але так чи інакше вони залишаються соціозначущими уявленнями для людей про деякі конкретні, абстрактні, матеріальні, морально-духовні, ситуативні, творчі, естетичні, наукові, релігійні поняття.

У всі часи сама людина була і залишається таким центром уваги: її життя, діяльність, творчість.

Свого часу Фрідріх Ніцше влучно зауважив, що «людина не в усі часи однаково моральна; якщо оцінювати її моральність за шкалою здатності до величних жертвних кроків, то найбільш моральною вона виявляється в стані афекту: високе збудження породжує нові мотиви, до яких вона виявляється неспроможною в звичайному стані»

Фрідріха Вільгельма Ніцше, вважали то поплічником фашизму та «останнім аморалістом», то проповідником вільного духу та борцем за краще майбутнє. Адаже він стверджував, що подивившись на будь-яку мораль – ви побачите, що її «природа» полягає в тому, щоб навчити ненавидіти надто велику свободу і насаджати потребу обмежених горизонтів; по суті, вона привчає нас до звуження перспективи.

Непевність і умовність розмежування моралі та етики загострює аспект наукової зрілості зазначеної сфери – точніше, нестачу такої зрілості. Ніцше вказував на те, що існують також цінності, які не мають нічого спільного із християнською мораллю. На противагу «любві до ближнього» він запропонував «любов до далекого», а також гармонію та повноту життя, волю, силу, усе те, що сприяло б пошуку істинного сенсу життя.

Філософ був проти всього, що може обмежувати людину у її мисленні. На думку Ніцше, нерівність між людьми є справедливою і природною. На його погляд, людина повинна розуміти свою унікальну цінність та бути центром Всесвіту, а не другорядним явищем. Варто відзначити, що під цим проповідуванням індивідуалізму філософ не мав на меті всюдосовеність людських дій, а лише розширення її свободи та можливостей. Чітко погоджує з його позицію, що соціалізм у своїх проявах тримати у повній покорі всіх громадян, використання терору унеможливило розвиток вільності та щасливої особистості. Також Ніцше пропагував ірраціоналізм, через виявлення справжніх живих емоцій, внутрішніх почуттів, переживань, інстинктів, які можуть зробити людину щасливою.

Розмірковуючи над питанням пізнавальних спроможностей людини, Ніцше дійшов висновку, що засобами логіки неможливо ефективно пізнавати. Свідомість вимальовувалась в його уяві у вигляді кривого дзеркала, що спотворює розуміння навколишньої дійсності і не дає змоги людині зрозуміти свій внутрішній світ. Свідоме «Я» думає, шукає дорогу, ступає на неї, не усвідомлюючи, що надихав її на ці дії розум тіла. Логіка, на думку Ніцше, не може бути універсальним засобом задоволення потреб. В свою чергу страх спонукає людину до пізнання оточуючого світу, адаже жити у невідомості нестерпно. Людина завжди буде прагнути досягнути істину. Але Ніцше вважав, що істину неможливо віднайти, бо світ перебуває у постійному становленні. За даних умов особистість має можливість впевнено йти по життю, зміцнювати свою могутність та волю до влади. Нехай неможливим буде об'єктивне пізнання, проте є шанс побудувати життя на нових ілюзіях.

На основі вище сказаного можна зробити висновок, що на думку Ніцше, для того, щоб бути вільним, людині не потрібні зовнішні обставини.

Ніцше представив нігілізм як концепт, тобто поняття, яке водночас виступає смисловим простором неklasичного трактування сенсу життя.

На думку німецького філософа, нігілізм приходить як психологічний стан, коли людина, шукаючи сенс у становленні, не знаходить його. Іншою ознакою нігілізму, як вважав Ніцше, був крах єдності, коли немає принципу, який би поєднав усе суще в очах людини. Останньою формою нігілізму було усвідомлення того, що «істинний світ» базується на психологічних засадах, а цінність надається сушому лише з однією метою – стверджувати людську самоцінність. Нігілізм Ніцше не полягає у простій заміні одних цінностей іншими, а є рухом, процесом постійного відкидання. Нігілізм можна назвати «вічно триваючою порожнечою».

Список використаних джерел

1. Ніцше Ф. Человеческое, слишком человеческое / Ницше Ф. Сочинения. В 2 т. М., 1990. Т. 1.
2. Павлишин Л. Г. Нігілізм як результат переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше / Павлишин Л. Г. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (серія: філософія). Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. № 15. С. 91–95.
3. Павлишин Л. Г. Суперечливий характер ставлення Ф. Ніцше до християнської церкви та Бога / Павлишин Л. Г. // Науковий вісник Ужгородського національного університету (серія: право). Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2007. № 7. С. 367–370.
4. Павлишин Л. Г. Фрідріх Ніцше про аполлонівсько-діонісійське начало як виклик раціональному способу життя людини / Павлишин Л. Г. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (серія: філософія). Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. № 16. С. 44–49.
5. Павлишин Л. Г. Моральні цінності як невід'ємний атрибут духовного життя людини / Павлишин Л. Г. // Аксіологічні аспекти трансформації сучасного українського суспільства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 27-28 квіт. 2007 р., Івано-Франківськ. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. С. 200–201
6. Павлишин Л. Г. Грецька трагедія як вічний символ радості і повноти життя / Павлишин Л. Г. // Філософія гуманітарного знання. Соціокультурні виміри: Міжнар. наук. конф., 26-27 жовт. 2007 р., Чернівці. Чернівці: Рута, 2007. С. 100–101.
7. Павлишин Л. Г. Грецька трагедія як вічний символ радості і повноти життя / Павлишин Л. Г. // Філософія гуманітарного знання. Соціокультурні виміри: Міжнар. наук. конф., 26-27 жовт. 2007 р., Чернівці. Чернівці: Рута, 2007. С. 100–101.